

ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА ЯК МОВНА ДОМІНАНТА ІДІОСТИЛЮ СИДОРА ВОРОБКЕВИЧА

Стаття присвячена аналізу діалектної лексики як мовної домінанти художніх текстів Сидора Воробкевича на лексичному рівні. Визначено тематичні та лексико-семантичні групи діалектних іменників, дієслів, прикметників і прислівників, що відтворюють національно-етнографічний та говірково-регіональний колорити ідіостилю митця.

Ключові слова: ідіостиль, діалектна лексика, мовна домінанта.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження мови творів визначних майстрів художнього слова в аспекті репрезентації ідіостилю – один з актуальних напрямів лінгвістики, що засвідчують праці відомих українських (О. Потебня, І. Білодід, В. Русанівський, В. Ващенко, І. Грицютенко, В. Лимаренко, В. Масальський, І. Чередниченко, Л. Паламарчук, Н. Сологуб, С. Єрмоленко, П. Дудик, Л. Мацько, Н. Гуйванюк, Н. Бабиц, Г. Вокальчук, А. Мойсієнко, В. Статєєва, М. Крупа, В. Калашник, І. Матвіяс, Л. Ставицька, В. Чабаненко, Л. Шевченко, С. Бирик, Г. Сюта, Л. Домилівська та ін.) і зарубіжних (В. Гумбольдт, В. Григор'єв, В. Виноградов, Г. Винокур, Б. Ларін, Ю. Лотман, Ю. Караулов та ін.) мовознавців. Учені пропонують різноманітні дослідницькі прийоми опису індивідуального стилю, у колі зацікавлень перебуває дослідження мовних особливостей різножанрових творів українських авторів на рівні лексики і граматики, вивчення естетичної функції мовних одиниць, аналіз загальномовних та індивідуальних їх особливостей, з'ясування національно-специфічних рис авторської манери тощо, що уможлиблює системну репрезентацію мовного портрета письменника. Однак різновекторність лінгвістичного пошуку не стільки розв'язує проблему, скільки примножує різноманітні теорії та методології.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вивчення ідіостилю письменника в українському мовознавстві, за С. Єрмоленко, «здійснюється у двох аспектах: історія української літературної мови (внесок письменника в літературну мову) і мова художньої літератури (інтерпретація естетичної функції мови)» [4, с. 653]. На двоєдиному підході комплексного дослідження авторського стилю наголошує Л. Ставицька: 1) встановлення особливостей поетики майстра слова: системи константних стилетворчих рис його почерку; 2) з'ясування характеру співвідношення індивідуального стилю майстра з загальними мовними нормами [6, с. 61]. Поглиблюючи зазначені вище твердження, С. Бирик

окреслює два підходи до вивчення індивідуального стилю: 1) системно-функціональний – комплексне вивчення мови творів (чи то у проекції на історію української літературної мови, чи то як інтерпретацію естетичної функції мови з урахуванням суспільно-світоглядних орієнтирів автора) або ж конкретного визначального для творчості тексту; 2) рівневий – виокремлення певного рівня мовних одиниць, нерідко домінантного, за яким простежується мовна майстерність письменника [1, с. 40].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Індивідуальний стиль письменника пов'язаний передусім з особливостями мовної організації його творів, що вирізняють автора з-поміж інших, він завжди є індивідуально-творчим виявом загальнонародної мови. На нашу думку, оптимальний шлях комплексного дослідження ідіостилу митця визначає його характер, який залежить від співвідношення загальних та індивідуальних ознак, від функціонального навантаження загальномовних засобів у системі індивідуального стилю. У цьому аспекті важливо виявити та розкрити систему своєрідних слів і конструкцій, творчо відібраних автором із загальнолітературної народної скарбниці. Літературна мова надає письменникові необмежені можливості творчого відбору мовних засобів, і кожен майстер слова вибирає якісно відмінний потенціал лінгвостилістичних явищ, випрацьовуючи особливий мовний світ відповідно до свого світобачення, мовно-естетичних інтенцій, лінгвістичного смаку. З огляду на це, авторська мовотворча парадигма має певні *домінанти*, константні стилетвірні риси, що, власне, і уможливлюють упізнання письменника. Для окреслення мовних домінант в мовотворчості автора продуктивною, на нашу думку, є *порівнева методика* – аналіз домінантних засобів різних рівнів як ідентифікаційних характеристик ідіостилу.

Понятійна чіткість у тлумаченні мовної домінанти та її аналізі в сучасній лінгвістиці відсутня. Ми розглядаємо мовну домінанту як матеріальну одиницю тексту, тобто мовний засіб. Мовна домінанта – виразний у мовному плані, часто вживаний елемент (слово або конструкція-маркер), що визначає специфіку художнього тексту, є ідіостильовою ознакою мовотворчості та суголосний із творчою концепцією письменника. Відповідно до рівневої організації мови розмежовуємо домінанти фонетичного, лексичного, фраземного, морфологічного та синтаксичного рівнів. Аналіз різнорівневих домінантних мовних засобів тексту виявляє характерні риси авторського стилю. З огляду на це ми вирізняємо *індивідуальний стиль*, або *ідіостиль*, як вербальну реалізацію індивідуально-авторської картини світу письменника в системі мовних домінант (фонетичних, лексичних, фраземних, граматичних), спричинених його світоглядною орієнтацією, константних стилетвірних ознак, що визначають специфіку художньої системи. Дослідження ідіостилу письменника передбачає розгляд маркованих авторською індивідуальністю домінантних мовних засобів, що відображають характерні особливості

мовної манери автора та відображають його мистецьке бачення світу.

Мета статті – охарактеризувати діалектну лексику мови творів видатного українського письменника Буковини С. Воробкевича як домінанту його ідіостилю на лексичному рівні. Джерельною базою дослідження послужило видання творів, упорядковане О. Маковеєм [8]. Тритомник укладено на основі рукописів, що дає підстави вважати тексти автентичними (цитуючи, дотримуємося правописної системи видання).

Сидір (Ісидор, Ізидор) Воробкевич (1836–1903) – знакова постать у культурно-громадському житті Буковинського краю. Оцінивши скромно своє місце в літературі як «колібри межі орлами», завдяки своїй мовній практиці як талановитого поета, прозаїка, драматурга, композитора, фольклориста, педагога, громадсько-культурного діяча, редактора буковинських часописів і одночасно православного священика, викладача теологічного факультету Чернівецького університету він посів важливе місце серед найвидатніших діячів південно-західної України. У другій половині XIX ст. він став на Буковині поряд із Ю. Федьковичем одним із зачинателів нової української літературної мови на народній основі. Творячи різножанрову художню літературу (поезії, прозу, драматичні твори), друкуючи науково-популярні статті у часописах, передмови до періодичних видань, пишучи підручники, а також церковно-проповідницькі праці (три збірники проповідей) українською народною мовою, він практично популяризував її, довів поліфункційність, здатність уживання української мови в різних стилях – художньому, богословському, публіцистичному, науковому.

Особливості мови художніх творів, як відомо, репрезентують мовну ситуацію доби, на час якої припадає творчість їхнього автора. Індивідуальний світ окремого майстра слова, на думку А. Мойсієнка, репрезентує мова-текст окремого твору і мовотворчість певного історичного проміжку, певної епохи, і в кожному разі маємо справу з тими чи тими ознаками-маркерами, характерними для авторської індивідуальності, фрагменту мовотворчості у відповідних часопросторових межах [5, с. 12].

Невід’ємною ознакою мовоцилю буковинських письменників другої половини XIX ст. є функціонування в художніх творах діалектної лексики. Це був період активного формування української літературної мови на народній основі, тому звернення майстрів слова до скарбів рідних говірок у літературній практиці було цілком закономірним. Творам письменників Буковини цього часу характерний особливий тип літературно-діалектної взаємодії – вони писані західноукраїнським різновидом літературної мови, що його сформовано на базі південно-західних говірок, і який, за твердженням В. Грещука, «допускає як нормативні деякі мовні елементи, властиві більшості південно-західних говірок, включно з гуцульськими, але які з погляду тогочасної літературної мови, сформованої на Наддніпрянщині, і сучасної літературної мови є позанормативними» [2,

с.191]. Типовим зразком цього типу діалектно-літературної диглосії вважаємо мову творів С. Воробкевича, якого по праву можна назвати репрезентантом української мови на Буковині другої половини ХІХ ст.

Специфіка ідіостилю С. Воробкевича в тому, що його художня мова відображає живу народну мову українського населення Буковини другої половини ХІХ ст. з її фонетичними, лексичними та граматичними говірковими ознаками. Лексика його творів має виразне говіркове забарвлення, а також містить чимало запозичень із європейських мов: румунської (*бербениця* 'діжка для молочних продуктів', *ботей* 'отара овець', *бутин* 'ліс, призначений для рубання', *гердан* 'пов'язка (з бусами) на шиї або голові', *грунь* 'вершина гори', *киптар* 'хутрянний одяг без рукавів', *кошара* 'загорожа для овець', *курмей* 'мотузка', *моша* 'баба-повитуха', *парть* 'доля', *пафтали* 'золота пряжка, обсипана дорогоцінним камінням', *плай* 'гірська стежка', *скорца* 'невеликий килим'), німецької (*бараболя* 'картопля', *бровар* 'пивоварня', *гвер* 'рушниця', *куфер* 'чемодан, скриня', *мари* 'ноші для перенесення мерців', *рантух* 'біла, тонка хустка; вид суконної спідниці; лантух, велике рядно'); польської (*бриндуватися* 'чепуритися', *гамарня* 'металоплавильна майстерня', *гербата* 'чай', *збан* 'дзбан', *збуй* 'розбійник', *пулярес* 'гаманець', *тартак* 'лісопильний завод'; угорської (*банувати* 'тужити; нидіти', *гамбарь* 'амбар', *дараба* 'пліт зі сплавного дерева', *маржина* 'худоба'), – що було типовим для західноукраїнської мовно-літературної практики.

Основним компонентом західноукраїнського (як і будь-якого іншого) варіанта літературної мови, як справедливо зауважує В. Статєєва, є його народнорозмовна, діалектна база. Акцентуючи на тому, що нова українська літературна мова вже ґрунтується на живорозмовній, народній мові, дослідниця констатує, що саме на рівні діалектизмів простежуємо чи не найбільше протиставлення варіантів [7, с. 35]. Діалектна лексика в ідіостилі С. Воробкевича передає локальні особливості мовлення буковинців другої половини ХІХ ст., відбиває особливості говірок південно-західного наріччя, а саме буковинських та гуцульських. Реєстр специфічних слів (етнографізмів та власне діалектизмів) найяскравіше виявляє зв'язок з Буковиною.

У мові С. Воробкевича діалектна лексика репрезентована словами, що належать до різних частин мови. Її семантика на рівні ідіостилю письменника уможливила окреслення різних за кількісним складом тематичних груп (ТГ), що є визначальними для творчості митця. Лексико-семантичні групи (ЛСГ) діалектних слів репрезентують різне якісне наповнення ТГ. Унаслідок систематизації та узагальнення фактичного матеріалу виокремлюємо:

12 ТГ діалектних іменників, зокрема:

– ТГ «особи» представляють 3 ЛСГ: «рід діяльності»: *воскарка* 'ворожка', *газда* 'дбайливий господар', *поташарник* 'вівчар', *фірман* 'візник'; «спорідненість і свояцтво»: *бадіка* 'старший за віком родич', *вуйко*

‘дядько, батьків або материнів брат’, *дедьо* ‘тато’, *мошул* ‘рідний дід’; «вік і стать»: *дідик* ‘дідусь’, *стариця* ‘стара жінка’, *легінь* ‘юнак, парубок’ тощо;

– ТГ «демонічні істоти»: *віля* ‘русалка’, *гаман* ‘вигадана істота, якою лякають дітей’, *літавиця*, *нориця*, *упириця* ‘злі духи, чарівниці, спокусниці’ тощо;

– ТГ «звичаї та обряди» формують 3 ЛСГ: «учасники обряду»: *дружка* ‘подруга молоді на весіллі’, *жалібниця* ‘жінка, що розжалоблює учасників похорону’; *калфа* ‘старший парубок, організатор танців’; «обрядодії»: *заводини* ‘початок весілля’, *обзорини* ‘оглядини’; «елементи обрядодій»: *віно* ‘посаг’, *деревце* ‘обрядова ялинка, прикрашена квітами, цукерками’, *галунка* ‘крашанка’ тощо;

– ТГ «господарське начиння» репрезентують 4 ЛСГ: «посуд»: *фарфурка* ‘фарфорова тарілка’, *пугар* ‘склянка’, *бербениця* ‘невеличка діжка для сиру і бринзи’, *коновка* ‘висока дерев’яна посудина’, *шутра* ‘пляшка’; «хатнє начиння»: *скорц* ‘візерунчаста вовняна тканина, яку вішають на стіну’, *капа* ‘покривало’; «господарські об’єкти»: *кліть* ‘комора’, *дійник* ‘літній вівчарник’, *ружарня* ‘парник’, *стая* ‘житло гуцульських пастухів на полонинах’, *цюпа* ‘хижа’; «знаряддя і предмети праці»: *клевец* ‘молоток’, *рискаль* ‘лопата’, *топірець* ‘сокирка на довгому держаку, прикрашена інкрустацією, різьбленням’ тощо;

– ТГ «назви одягу та аксесуарів» наповнюють 5 ЛСГ: «одяг»: *гачі* ‘верхні чоловічі штани з домашнього сукна’, *горботка* ‘вид жіночого одягу типу плахти, витканої з вовняної пряжі’, *киптар* ‘хутряна вишита безрукавка’, *сердак* ‘верхній короткий рукавний одяг з домотканого сукна, оздоблений вовняними нитками’; «прикраси»: *бинда* ‘стрічка’, *гордея* ‘пояс’, *пацьорки* ‘намисто з бісеру’; «аксесуари»: *мошенка* ‘гаманець’, *тобівка* ‘шкіряна сумка з орнаментом’, *ширинка* ‘хустка’; «головні убори»: *крисаня* ‘чоловічий фетровий капелюх з прикрасами’, *рантух* ‘головний убір заміжньої жінки – біла, тонка хустка’; «взуття, його деталі»: *обцас* ‘підбор, каблук’, *опанки* ‘постоли’ тощо;

– ТГ «їжа» утворюють 2 ЛСГ: «страви»: *вурда* ‘сир, виварений з сироватки овечого молока’, *гусянка* ‘кисляк із пареного молока’, *кулеша* ‘страва з вареного кукурудзяного борошна’, *кастрадина* ‘копчене м’ясо кози’, *студенець* ‘холодець’; «напої»: *гарак* ‘ром’, *гербата* ‘чай’ тощо;

– ТГ «музичне мистецтво» організовують 2 ЛСГ: «музичні інструменти»: *трембіта* ‘гуцульський духовий музичний інструмент – дерев’яна труба, зроблена зі смерекового дерева, обвита березовою корою’, *фльоляра* ‘довга сопілка без денця’, *теленка* ‘сопілка (переважно вербова) без бокових отворів, дно якої прикривають пальці під час гри’, *шездара* ‘цитра’; «народні танці й мелодії»: *аркан* ‘гуцульський чоловічий танець’, *гуцулка* ‘гуцульська мелодія до танцю; танець, що виконується під таку мелодію’, *коломийка* ‘український гуцульський масовий танець, основною фігурою якого є замкнене коло’ тощо;

– ТГ «зброя» представляють 2 ЛСГ: «холодна зброя»: *брич* ‘дуже

гострий ніж, його часто роблять з поломаної коси', *ганчар* 'короткий, закривлений двосічний ніж (кинжал)', *чепілик* 'складений поясний ніж'; «вогнепальна зброя»: *гвер* 'гвинтівка', *кріс*, *стрільба*, *цівка* 'рушниця' тощо;

– ТГ «міра і гроші» формують 2 ЛСГ: «міра»: *латер* 'одиниця ємкості дров', *пражина* 'рід земельної міри', *фальча* 'одиниця виміру площі угідь, що дорівнює 14322 м²', *шматирка* 'міра (четверта частина кварти, чвертівка)'; «гроші»: *дудка* 'давня дрібна монета, 3 крейцари', *цекин* 'золота монета' тощо;

– ТГ «місцевий ландшафт» репрезентують 3 ЛСГ: «гірська місцевість Карпат»: *грунь* 'хребет гори', *звір* 'міжгір'я, ущелина, вузька долина між горами', *кичера* 'стрімка гора, поросла лісом (крім вершини)', *полонина* 'високогірне пасовище', *плай* 'стежка в горах', *рокита* 'верх гори'; «вологість місцевості»: *млака* 'заболочена місцевість', *мочара* 'драговина, трясовина'; «потoki та прибережні ділянки»: *зарінок* 'прибережні ділянки землі, покриті рінню', *яруга* 'старе русло річки', *чуркач* 'джерело' тощо;

– ТГ «флора та фауна» наповнюють 7 ЛСГ: «тварини»: *дріб* 'вівці, ягнята', *маржина* 'худоба'; «птахи»: *бузько* 'лелека', *гоготка* 'тетерук', *когут* 'півень', *трухан* 'індик'; «комахи і плазуни»: *биндяк* 'джміль', *гашка* 'змія', *чвірінок* 'цвіркун'; «риби»: *головатиця* 'лосось', *марина* 'вусач', *пструг* 'форель'; «дерева»: *іль* 'ялина', *трепета* 'осика', *циприс* 'кипарис'; «трав'янисті рослини»: *буз* 'бузок', *троща* 'очерет'; «квіти»: *бриндушка* 'пролісок' *гвоздик* 'гвоздика' тощо;

– ТГ «абстрактні поняття» утворюють 5 ЛСГ: «дії та стани»: *говірка* 'розмова', *орудка* 'справа', *рахуба* 'лічба'; «почуття та емоції»: *кортячка* 'бажання', *недура* 'журба', *пересада* 'страх, переляк'; «природні явища»: *вереме* 'сонячна погода', *западь* 'глибокий сніг', *плюта* 'раптова злива'; «часові межі»: *будуччина* 'майбутнє', *полудне* 'полудень'; «якості та властивості»: *встеклість* 'скаженість', *задуфалість* 'зухвалість', *сопух* 'сморід' тощо;

2 ТГ діалектних дієслів:

– ТГ «дія та діяльність» організовують 5 ЛСГ: «фізична дія та діяльність»: *крірвати* 'важко працювати', *полокати* 'прати'; *тручати* 'штовхати'; «локативна дія»: *правцювати* 'іти навпростець', *потектися* 'піти', *цофатися* 'відступати'; «психічна діяльність»: *уважати* 'слухати, бути уважним', *видіти* 'бачити', *сокотитися* 'остерігатися'; «розумова діяльність»: *нарозумитись* 'набратися розуму', *обрихтувати* 'обдурити, ошукати', *числити* 'рахувати, лічити'; «фізіологічна і мовленнєва дії»: *зашморкнутися* 'похлинатися, поперхатися', *ликати* 'ковтати', *гуторити* 'говорити, розмовляти' тощо.

– ТГ «процесуальна дія» представляють 3 ЛСГ: «фізичний процес»: *чуріти* 'просочуватися, цідитися', *приспорити* 'збільшити'; «фізіологічний процес»: *бірувати* 'могти, бути спроможним', *лупати* 'дуже боліти', *минатися* 'помирати', *шуляти* 'колоти (про біль)'; «емоційно-психічний процес»: *банувати* 'сумувати', *буяти* 'веселитися, розважатися' тощо;

2 ТГ діалектних прикметників:

– ТГ «характеристика особи» формують 2 ЛСГ: «риса характеру»: *господарний* 'хазяйновитий', *звинний* 'спритний', *опалистий* 'запальний'; «фізичний та психічний стан»: *нетрібний* 'кволий', *трудний* 'виснажений працею';

– ТГ «характеристика предметів і явищ» репрезентують 5 ЛСГ: «властивості та ознаки»: *гойний* 'розкішний', *конаристий* 'гіллястий', *ревний* 'справжній', *файний* 'гарний, добрий'; «матеріал»: *баранковий* 'баранячий', *поливаний* 'емальований', *струксовий* 'вельветовий'; «колір»: *кафовий* 'коричневий', *черчиковий* 'червоний', *гебановий* 'чорний'; «простір»: *безодній* 'бездонний', *окремішний* 'відокремлений'; «час»: *маєвий* 'травневий', *мартовий* 'березневий';

2 ТГ діалектних прислівників:

– ТГ «адвербіальна ознака дії, процесу, стану» наповнюють 3 ЛСГ: «якісна характеристика дії, процесу, стану»: *борзо* 'швидко', *файно* 'гарно', *пролюбки* 'любо, приємно'; «спосіб дії»: *лоском* 'наповал', *піхотою* 'пішки' «кількісний відтінок дії»: *громадно* 'великою кількістю', *подостатком* 'удосталь' тощо;

– ТГ «супровідні обставини, за яких відбувається дія, триває стан» організовують 3 ЛСГ: «час»: *нинька* 'сьогодні', *оногди* 'нещодавно', *небаром* 'незабаром', *тогид* 'торік'; «місце»: *генде* 'он там', *горі* 'догори, вгору', *днесь* 'сьогодні', *домів* 'додому', *тутка* 'тут'; «мета»: *нарочно* 'навмисно' тощо.

Прикметна риса ідіостилю С. Воробкевича – майстерне використання синонімічного багатства рідної говірки як засобу вираження найрізноманітніших змістових, стилістичних та емоційних відтінків мовлення, пор.: горілка – *горівка, ганищівка, контушівка, люра, нежурниця, паруха, трунок*; старанно хазяйнувати – *газдувати, господарити, статкувати*; доглядати, піклуватися, дбати – *дозирати, дуфати, пазити, пантрувати, розпадатися*; гордовита людина – *гонорна, задуфала, фудульна, згїрдна*; людина-підлабузник – *лесний, облесний, масноязыкий, підхлібний*; вниз – *долів, коміть*; незабаром – *небавком, незабавки, небавом, небаром*; звідти – *звідтам, звідтіля, звідтіль* тощо.

У другій половині ХІХ ст. українська літературна мова тільки формувалася, тому звернення письменника до мовних скарбів рідних йому говірок є цілком закономірним. Фонетичні, лексичні та граматичні діалектні ознаки властиві не тільки мовленню персонажів, але й авторській, напр.: *Як не хоче дівчинонька Гуцула любити, то лиш **гусянки** їй треба дати **ся напиту**. Як дівчина в **полонині гусянки** підпила, лиш диви ся: вже Гуцула за шию **вбіймила*** [8, I, с. 18]; *Довго думав Леонід над своїм прикрим **положенєм, вкінці** виняв **мошонку** і почав **числити**, що в ній було...* [8, II, с. 344]. Водночас зауважимо, попри відчутну діалектну стихію художньої мови письменника-буковинця, він був далекий від орієнтації лише на можливості місцевих говірок, а намагався наблизити свою художню мову до східноукраїнських норм, до мови Т. Шевченка та Марка Вовчка, усвідомлюючи потребу випрацювання єдиної літературної

мови, спільної для всіх українців. Діалектні риси в досліджуваних текстах відображені непослідовно. Специфікою ідіостилю С. Воробкевича на лексичному рівні вважаємо те, що він відповідно до власного світобачення, мовного чуття і таланту зумів майстерно використати мовні скарби буковинських та гуцульських говірок, поєднавши діалектні (регіональні) та літературні форми.

Діалектне підґрунтя художньої мови С. Воробкевича є компонентом західноукраїнського варіанта літературної мови, а тому більшість діалектних форм позбавлена стилістичної функції. Однак подекуди простежуємо інтенцію письменника використати їх зі стилістичною настановою, що насамперед пов'язано зі створенням національного колориту: 1) відображення реалій буковинського та гуцульського побуту, зокрема: а) детальний опис вбрання персонажів: *Зворухнув ся Стефан, приодів ся в свій гуцульський стрій, в крисаню з павами, в ретязі і ремені, в лянну, заплочию вишивану сорочку, черчикові шаравари і сірак з китицями* [8, II, с. 145]; *Дівчата, хлопці, діди, люде... всі у стрічках, у павах, нових строях, запасках, косицях, всі з віночками і цвітами – се небесна краса* [8, III, с. 135]; б) увиразнення місцевого колориту в описах господарських речей і об'єктів: *...в політированім замиснику під шклом стояла рядом срібна посуда: миски, фарфурки, таци і паньські пугари та карафки* [8, II, с. 346]; *І в коморі усе в порядку, мов у книжці: тут бочка з сушеницями, там бербениці з бриндзю, маслом, вурдою, гусянкою, рядами, як ялиці в лісі* [8, II, с. 26]; в) забезпечення етнографічної достовірності пейзажних описів: *Плаєм, грунем, зарінками розійшли ся люди* [8, I, с. 373]; *Бузьки багнами та мочарами мандрують, а гуцульські фляри та трембіти голосять далеко-далеко!* [8, II, с. 33]; 2) відтворення мовної характеристики персонажів – носіїв буковинсько-гуцульських говірок: *От-тут на присні сидів я собі раз – не вчєра то діялось, тогди ще люде галушками не давили ся* [8, II, с. 173]; 3) уведення діалектизмів як засобу образотворення, об'єкта колоритних порівнянь: *Волю мужєви вволи, Вдвоє ся складають, Як який цизорик* [8, III, с. 287]; *...мій живіт кругленький, як та барівка* [8, II, с. 204]. Діалектна лексика виконує ще й гносеологічну функцію, адже знайомить читача з побутом, звичаями, рослинним і тваринним світом краю, особливостями рельєфу тощо.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У творчості письменника, що використовує елементи діалектної підсистеми свого рідного говору, співвідношення загальнонаціонального і місцевого значною мірою визначає творчу індивідуально-авторську манеру митця. Уважаємо, що діалектна лексика поряд з літературною в мові творів С. Воробкевича є важливим складником інформаційно-комунікативного простору його художніх текстів і насамперед однією з домінантних мовних засобів його ідіостилю, за допомогою якої відтворено національно-етнографічний та говірково-регіональний колорити.

Мова творів С. Воробкевича багата також і на фонетичні, морфологічні та синтаксичні діалектні риси, що відкриває перспективу подальших спостережень.

Список використаної літератури

1. Биби́к С. П. Оповідність в українській художній прозі : моногр. / Світлана Биби́к; за наук. ред. С. Я. Єрмоленко. – К.; Луганськ : ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2010. – 288 с.
2. Грещук В. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис / Василь Грещук, Валентина Грещук. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2010. – 309 с.
3. Єрмоленко С. Я. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Биби́к, О. Г. Тодор.; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 223 с.
4. Єрмоленко С. Я. Стиль індивідуальний / С. Я. Єрмоленко // Українська мова: Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 2-ге вид., випр. і допов. – С. 652.
5. Мойсієнко А. Мова як світ світів. Поетика текстових структур / Анатолій Мойсієнко. – Умань, 2008. – 280 с.
6. Ставицька Л. О. Про характер взаємодії категорії індивідуально-поетичного стилю і літературної мови / Л. О. Ставицька // Мовознавство. – 1986. – № 4. – С. 61–65.
7. Статєєва В. І. Нові дослідження з регіональної історії української літературної мови (Буковина) / Валентина Статєєва / Науковий вісник Ужгородського національного університету : зб. наук. пр. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2009. – Вип. 20. – С. 27–37. – (Серія «Філологія»).
8. Твори Ізидора Воробкевича. – Львів: Вид-во товариства «Просвіта»: Т. 1: Поезії. – 1909. – 420 с.; Т. 2: Оповідання. – 1911. – 412 с.; Т. 3: Драматичні твори. – 1911. – 421 с. – (Руська письменність).

Шатилова Наталя. Діалектна лексика як мовна домінуюча ідиостиля С. Воробкевича. Стаття присвячена дослідженню ідиостиля талановитого буковинського письменника Сидора Воробкевича (1836–1903), перу якого належать поетичні, прозаїчні та драматичні твори, яким відведена особа роль в історії становлення та розвитку української літературної мови на Буковині другої половини XIX в. Мова творів С. Воробкевича передає місцеві особливості мови буковинців, відображає риси мови юго-західного наріччя, а також включає багато заїмствованих з європейських мов, що було типовим для західноукраїнського варіанта літературної мови другої половини XIX в. Діалектна лексика поряд з літературною – одна з мовних домінуюч в індивідуально-авторській манері письма, з допомогою якої створено національно-етнографічний та регіональний колорит.

Ключові слова: ідиостиль, мовна домінуюча, діалектна лексика.

Shatilova Natalia. Dialectal Vocabulary as Language Dominant of Sydir Vorobkevych's Idiostyle. The article is dedicated to the analysis of idiostyle of Sydir Vorobkevych (1836–1903), a talented Bucovynian writer, whose works embrace poetry, prose and drama and who was a leading figure in establishing and developing the Ukrainian literary language in Bucovina of the second half of the 1800s. The language of S. Vorobkevych's works passes the local features of speech of Bukovina, representing the elements of south-west dialect, and also includes quite a bit borrowing from the European languages, that was typical for the variant of literary language of Western Ukraine of the second half of XIX century.

Dialectal vocabulary along with literary – one of language dominants of individually-authorial manner of letter, by means of that the nationally-ethnographic and regional colours is reproduced.

Key words: idiostyle, language dominant, dialecticisms.

Стаття надійшла до редколегії 20.05.2015